

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Lietuvos visuomeninė geografija	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): Lekt. dr. Viktorija Baranauskienė Kitas / a (-i):	VU CHGF Geomokslų instituto Geografijos ir kraštotvarkos katedra Adresas: M. K. Čiurlionio g. 21/27, LT-03101, Vilnius

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Privalomas

Igyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Auditorinė	3 (rudens) semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Nėra	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): Nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	133	64	69

Dalyko (modulio) tikslas		
<p><i>Lietuvos visuomeninės geografijos</i> studijų dalyko tikslas – supažindinti studentus su Lietuvos visuomenės ir jos ūkio erdvine organizacija bei jos transformacijos ypatumais, išugdant Geografijos studijų programoje numatytas bendrąsias (specialias, socialines ir asmenines) bei dalykines (žinių ir žinių taikymo, gebėjimo atlikti tyrimą ir kitas) kompetencijas.</p>		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
1. Gebės atsakingai vertinti Lietuvos visuomenės socialinius, kultūrinius ir ekonominius bei politinius rodiklius, suvoks Lietuvoje esamus ir buvusius socialinius gyventojų ir ekonomikos politikos bendruosius aspektus bei poveikį visuomenei, ūkiui ir ekonominėms transformacijoms nacionaliniu bei regioniniu lygmenimis.	<p>Probleminis dėstymas, vaizdinės ir garsinės medžiagos demonstravimas, grupės diskusija, informacijos paieška, mokslinės ir kitos literatūros analizė, pranešimo rengimas ir pristatymas seminare.</p>	<p>Pranešimas seminare (individualus ir/ar darbas grupėse), dalyvavimas diskusijoje seminarų ir pratybų metu, egzaminas.</p>
2. Gebės vertinti Lietuvos visuomenę, kultūrai, ekonomikai (ūkiui), politikai daromą įtaką veikiant pasaulinėms struktūroms (sistemoms).		
3. Gebės perprasti visuomenėje vykstančius procesus ir paaiškinti jų atsiradimo priežastis bei pasekmes.		
4. Suvoks bendruosius šalies ūkio, ekonominių ir socialinių sistemų		

raidos dėsningumus, turės žinių apie šalies administracinę teritorinę, gyventojų, bei šalies teritorijos erdvinę elektorinę sąrangą.		
5. Gebės susirasti, analizuoti bei apibendrinti statistinius šalies ekonominius ir socialinius bei ūkio duomenis (rodiklius), juos apibendrinti bei pateikti išvadas.		

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Savarankiškai atliekamos užduotys
Įvadas į dalyką. Dalyko specifika, aprašas, dėstyto tvarkos pristatymas ir literatūra	1						1		
1. LIETUVOS VALSTYBĖS POLITINĖS, SOCIALINĖS IR EKONOMINĖS FORMAVIMOSI PRIELAIDOS	7		3	3			13	11	
1.1. Lietuvos geografinė ir geopolitinė padėtis Valstybės geografinė ir geopolitinė padėtis (<i>regioniniu ir globaliniu lygmenimis</i>). Lietuvos teritorijos kaita XIII–XX a. Geopolitinės aplinkos sąlygojami išorės ir vidaus rizikos veiksniai (<i>politiniai, socialiniai, ekonominiai</i>).	3		1	1			5	4	Literatūros, statistinių ir kartografinių duomenų analizė, pranešimas, diskusija, pratybų darbų pateikimas, papildymai seminario tema
1.2. Lietuvos integracija į pasaulines ir regionines struktūras Lietuvos integracijos politinės, socialinės ir ekonominės priežastys. Lietuva pasaulinėse ir regioninėse integruotose sistemose.	2		1	1			4	4	
1.3. Lietuvos teritorijos elektorinė diferenciacija Lietuvos politinės partijos ir partinė sistema. Lietuvos elektorinių teritorijų sistemos. Lietuvos teritorijos elektorinė diferenciacija (<i>šalies ir metropolinių regionų lygmenimis</i>).	2		1	1			4	3	
2. SAVIVALDA IR LIETUVOS ADMINISTRACINĖ TERITORINĖ SĄRANGA	4		2	2			8	8	
2.1. Lietuvos administracinės teritorinės sąrangos raida Decentralizacija ir vietos savivalda: vietos savivaldos reikšmė visuomenės raidai. Teritorinės savivaldos įteisinimas (<i>Lietuvos teritoriniai administraciniai vienetai ir jų raida</i>).	2		1	1			4	4	Literatūros, statistinių ir kartografinių duomenų analizė, pranešimas, diskusija, pratybų darbų pateikimas, papildymai seminario tema
2.2. Visuomenės požiūris į vietos savivaldą ir gyventojų įsitraukimas į tarpsavivaldybinį bendradarbiavimą	2		1	1			4	4	

Visuomenės požiūris į vietos savivaldą. Savivaldybių bendradarbiavimo formos ir gyventojų įsitraukimas į savivaldybių bendradarbiavimą (pvz., konkrečiai išskiriant gyventojų įsitraukimą į paslaugų teikimo organizavimą)									
3. LIETUVOS GYVENTOJAI IR GYVENVIETĖS	9		4	4			17	15	
3.1. Lietuvos gyventojų demografinė struktūra Gyventojų demografiniai rodikliai. Gyventojų skaičius, pasiskirstymas ir sklaida (gyventojų talpumas ir tankis (pvz., retai apgyventų teritorijų paplitimas)), sudėtis ir kaita.	3		1	1			5	4	Literatūros, statistinių ir kartografinių duomenų analizė, pranešimas, diskusija, pratybų darbų pateikimas, papildymai seminaro tema
3.2. Gyventojų migracija Migracijos rūšys. Tarptautinės migracijos svarbiausios priežastys ir kryptys. Išorinės migracijos įtaka gyventojų skaičiaus kaitai. Vidinė migracija ir metropoliniai regionai.	2		1	1			4	4	
3.3. Lietuvos gyventojų etninė ir religinė sudėtis Lietuvos gyventojų tautinė sudėtis ir teritorinė diferenciacija. Lietuvos gyventojų kalbos ir teritorinė diferenciacija. Lietuvos gyventojų religinė sudėtis ir teritorinė diferenciacija.	2		1	1			4	3	
3.4. Lietuvos gyvenviečių sistema Lietuvos gyvenviečių tipologija. Urbanizacijos tipologija. Lietuvos apgyvendinimo sistema ir transformacijos.	2		1	1			4	4	
4. LIETUVOS ŪKIO STRUKTŪROS IR EKONOMINĖS SISTEMOS	11		7	7			25	15	
4.1. Lietuvos ekonominė situacija Lietuvos ekonominių sistemų raida: nuo planinės iki rinkos ekonomikos. Svarbiausios šandieninės ekonomikos aktualijos Lietuvoje. Pagrindiniai rodikliai, išryškinantys šalies ekonominę situaciją.	2		1	1			4	3	Literatūros, statistinių ir kartografinių duomenų analizė, pranešimas, diskusija, pratybų darbų pateikimas, papildymai seminaro tema
4.2. Lietuvos bioproductinis ūkis Žemės ūkio raida ir transformacija po Lietuvos įstojimo į ES. Žemės ūkio šakos ir teritorinė specializacija.	3		2	2			7	4	
4.3. Lietuvos pramonė, gamtos išteklių ir energetika Lietuvos pramonės raida (iki nepriklausomybės laikotarpio ir transformacija po nepriklausomybės atkūrimo). Išgaunamoji pramonė, šakos ir teritorinis paplitimas. Apdirbamoji pramonė ir šakos. Naujų pramonės centrų formavimosi dėsninumai. Energetika.	3		2	2			7	4	
4.4. Paslaugų sektorius Lietuvos ūkio sistemoje Paslaugų sektoriaus rūšys ir infrastruktūra (gamybinė ir socialinė infrastruktūra). Infrastruktūros išdėstymo ypatumai. Lietuvos vidaus ir užsienio prekyba.	3		2	2			7	4	
5. PASIRUOŠIMAS EGZAMINUI IR JO LAIKYMAS								20	Studijuotos medžiagos kartojimas ir apibendrinimas.
Iš viso	32		16	16			64	69	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Praktinis darbas	10 %	Semestro metu	1 balas: atliktas ir pristatytas praktinis darbas; 0 balų: neatliktas praktinis darbas.
Teminis pranešimas seminare	30 %	Semestro metu	<p>Studentas (arba studentų grupė (2-5 studentai)) pasirenka temą iš dalyko dėstytojo pateikto sąrašo arba savarankiškai (pasiūlo ją dėstytojui; dėstytojas įvertina, ar tema atitinka dalyko turinį ir ar yra tinkamos apimties) ir šia tema parengia ir pristato pranešimą.</p> <p>Pranešimo tema pristatoma seminarų metu, su pranešėju, dėstytoju bei kitais seminarų dalyviais suderintu laiku. Studentas, naudodamas multimedijos priemones, šia tema seminare pristato 10-15 min. trukmės pranešimą (studentų grupės pranešimo trukmė 20-30 min.), kurio metu pristato aptariamą temą, išryškina problemas ir suformuluoja išvadas. Pristačius pranešimą, jo autorius pranešimo temą veda 5-10 min. trukmės diskusiją, atsakinėja į auditorijos klausimus.</p> <p>Vertinama 10 balų sistemoje, vėliau sumuojant dauginama iš svorio koeficiento 0,3 (30%). Vertinami šie pranešimo aspektai: - <u>pranešimo turinys, struktūra ir apimtis</u>: pranešimo struktūra aiški ir logiška, yra visos reikiamos dalys (įvadas, kur pristatoma tema, tikslai, uždaviniai, problema; pranešimo turinio pristatymas, kur pateikiama empirinės medžiagos analizė ir interpretacija; išvados), pranešimas yra tinkamos trukmės (4 balai); - <u>analizė ir išvados (pateiktų argumentų, teiginių ir išvadų pagrindimas)</u>: analizė labai išsami, išvados pagrįstos, formuluojamos remiantis empirine medžiaga (3 balai); jei analizė atlikta, bet nėra išsami, išvados ne visada pagrįstos, skiriamas 1 balas, už paviršutinišką analizę balai neskiriami. - <u>mokslinis stilius ir kalbos kultūra</u>: pristatymo metu naudojamas tinkamas žodynas, tinkamai pasirinkti ir interpretuojami šaltiniai, formuluotės ir stilius (darbo apipavidalinimas) atitinka mokslinio pranešimo reikalavimus (3 balai).</p> <p>Grupinių pranešimų metu, kiekvienas studentas vertinamas individualiai (pranešimo metu privalo būti konkrečiai nurodytas kiekvieno studento indėlis į darbą).</p> <p>Kituose seminaruose pageidautinas aktyvus studentų dalyvavimas diskusijose.</p> <p>Nepristačius teminio pranešimo seminare, neleidžiama laikyti egzamino.</p>
Egzaminas	60 %	Žiemos sesijos metu	<p>Egzaminas vertinamas 10 balų sistemoje, vėliau sumuojant dauginama iš svorio koeficiento 0,6 (60%). Bendras dalyko pažymys skaičiuojamas vedant aritmetinį vidurkį.</p> <p>Egzaminas vyksta raštu. Egzamino bilietą sudaro 3 atviri klausimai. Atsakymai į kiekvieną klausimą vertinami atskirai 10 balų sistemoje, iš jų vedamas vidurkis.</p> <p>Egzamino vertinimo kriterijai:</p>

			<p>9-10 – Puikios žinios ir gebėjimai. Vertinimo lygmuo.</p> <p>8 – Geros žinios ir gebėjimai, gali būti neesminių klaidų. Sintezės lygmuo.</p> <p>7 – Vidutinės žinios ir gebėjimai, yra klaidų. Analizės lygmuo.</p> <p>6 – Žinios ir gebėjimai nesiekia vidutinių, yra (esminių) klaidų. Žinių taikymo lygmuo.</p> <p>5 – Žinios ir gebėjimai dar tenkina minimalius reikalavimus. Daug klaidų. Žinių ir supratimo lygmuo.</p> <p>0-4 – Netenkinami minimalūs reikalavimai.</p>
--	--	--	--

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Bražukienė I. O.	2010	<i>Lietuvos apdirbamoji pramonė</i>		Vilnius, Vilniaus universiteto leidykla
Valstybės duomenų agentūra	2023	<i>Lietuva skaičiais</i> (2023 m. leidimas) ir <i>Lietuvos statistikos metraštis</i> (ankstesnių metų metraščiai ir kt. leidiniai)		Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/lietuva-skaiciais-2023/apie-leidini Prieiga per internetą: https://leidiniai-ls-osp-sdg.hub.arcgis.com/
* Kurso programą atitinkančių vadovėlių nėra, todėl visa literatūra laikytina pagalbine, čia pateikti labiausiai rekomenduotini darbai				
Papildoma literatūra				
Balčaitė S.	2021	<i>Uždaros gyvenvietės Lietuvoje: teritorinės integracijos problema /Disertacija/</i>		Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla Prieiga per internetą: https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:114164868/datastreams/MAIN/content
Baranauskienė V.	2021	<i>Socioteritorinė atskirtis Lietuvos retai apgyventose teritorijose /Disertacija/</i>		Lietuvos socialinių mokslų centras Prieiga per internetą: https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:93627567/datastreams/MAIN/content
Bražukienė I. O.	2000	<i>Lietuvos žemės ūkio raida XX amžiuje produkcinio teritoriniu aspektu</i>		Vilniaus universiteto leidykla
Bučaitė-Vilkė J., Civinskas R., Lazauskienė A., Leščauskaitė V., Lackowska M., Gendzwill A., Krukowska J., Mikalauskas A.	2019	<i>Savivaldybių bendradarbiavimas Lietuvoje: formos, galimybės, vizijos</i>		Kaunas
Burneika D., Ubarevičienė R., Valatka V., Baranauskaitė A., Pociūtė-Sereikienė G., Daugirdas V., Krupickaitė D.	2017	<i>Lietuvos metropoliniai regionai. Gyventojų erdvinė diferenciacija XXI a. pradžioje</i>		Lietuvos socialinių tyrimų centras Prieiga per internetą: https://www.lstc.lt/wp-content/uploads/2019/04

				/Metropoliniai regionai visas.pdf
Čičinskass J.	2005	<i>Lietuvos ūkis kelyje į rytdieną</i>		Vilnius
Daugirdas V., Baranauskienė V., Burneika D., Kriaučiūnas E., Mačiulytė J., Pocius A., Pociūtė-Sereikienė G., Ribokas G.	2019	<i>Netolygaus regioninio vystymosi problema Lietuvoje: socio-ekonominiai gerovės aspektai</i>		Vilnius Prieiga per internetą: http://rmts.lstc.lt/download/Netolygaus_regioninio_vystymosi_problema_galut.pdf
Daugirdas V., Burneika D., Kriaučiūnas E., Ribokas G., Stanaitis S., Ubarevičienė R.	2013	<i>Lietuvos retai apgyventos teritorijos</i>		Vilnius, In Flexum
Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija	2000	<i>Baltijos šalys: Regioninė ekonominė analizė</i>		Vilnius
Lietuvos socialinių tyrimų centras	2014	<i>Lietuvos socialinė raida: Lietuvos gyventojai XXI a. pradžioje: sociodemografiniai aspektai</i>	3	Vilnius, Vaibra Prieiga per internetą: https://lstc.lt/wp-content/uploads/2023/03/Lietuvos_socialine_raid_a_2014.pdf
Liutikas D., Pociūtė-Sereikienė G., Baranauskienė V., Kriaučiūnas E., Burneika D.	2023	<i>Turizmas Lietuvoje. Pokyčiai ir perspektyvos besikeičiančiame pasaulyje</i>		Lietuvos socialinių mokslų centras
Meškauskas K.	1992	<i>Lietuvos ūkis 1940-1990</i>		Vilnius
Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	2005-2023	<i>Migracijos metraštis (kasmetiniai leidiniai)</i>		Vilnius Prieiga per internetą: https://migracija.lrv.lt/lt/statistika/migracijos-metrasciai/
Nacionalinė žemės tarnyba	2018	<i>Nacionalinis atlasas</i>	III tomas	Vilnius: Nacionalinė žemės tarnyba
Pakštas K. (sudarytojas Gaižiūnas S.)	2003	<i>Kultūra. Civilizacija. Geopolitika</i>		Vilnius: Pasviręs pasaulis
Stankūnienė V.	2017	<i>Lietuvos demografinė kaita. Ką atskleidžia gyventojų surašymai?</i>		Vytauto Didžiojo universiteto leidykla
Ščerbinskaitė, S., Baranauskienė, V.	2023	<i>Tarp miesto ir kaimo: ką reprezentuoja kaimo bendruomeninės organizacijos Lietuvoje? Filosofija. Sociologija</i>	34 (2)	Prieiga per internetą: https://lmaledykla.lt/ojs/index.php/filosofija-sociologija/article/view/4977/4332
Vaitekūnas S.	2006	<i>Lietuvos gyventojai. Per du tūkstantmečius</i>		Vilnius
Vaitekūnas S.	1998	<i>Lietuvos teritorija ir gyventojai</i>		Vilnius
Vidzbelis D., Burneika D.	2023	<i>Spatial analysis of Lithuanian youth turnout: Results of 2016-2020 parliamentary elections. Geographia Polonica</i>	96 (2)	Prieiga per internetą: https://rcin.org.pl/igipz/Content/239076/WA51275417_r2023-t96-no2_G-Polonica-Vidzbelis.pdf
VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras	2021	<i>Lietuvos žemės ūkis: faktai ir skaičiai</i>	1 (27)	Vilnius

				Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=36580
Internetiniai šaltiniai				
Lietuvos respublikos vyriausioji rinkimų komisija	2023	Duomenys, žemėlapiai ir kt. apie rinkimus		Prieiga per internetą: https://www.vrk.lt/
Valstybės duomenų agentūra	2023	Oficialios statistikos portalas		Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/
Valstybės duomenų agentūra	2023	Atviri duomenys		Prieiga per internetą: https://open-data-ls-osp-sdg.hub.arcgis.com/
Valstybės duomenų agentūra	2023	Gyventojų ir būstų surašymai		Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/gyventoju-ir-bustu-surasymai1
Europos statistikos rodiklių duomenų bazė	2023	Europos statistikos rodiklių duomenų bazė		Eurostat http://ec.europa.eu/eurostat